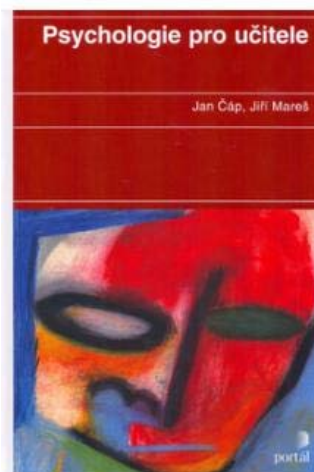
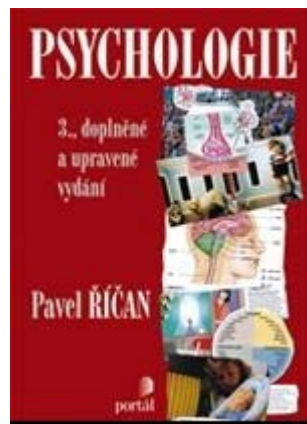
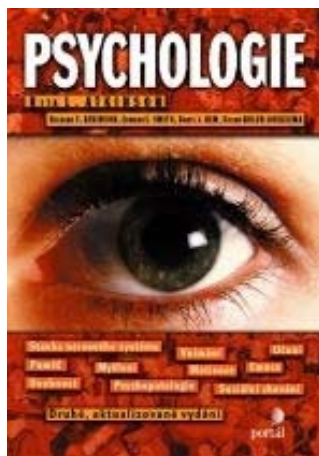

ÚVOD DO PSYCHOLOGIE

PŘEDNÁŠKA

1

- Atkinsonová a kol (2003). Psychologie. Praha: Portál.
- Říčan, P. (2008). Psychologie. *Příručka pro studenty*. Praha: Portál.
- Čáp, J., Mareš, J. (2001). Psychologie pro učitele. Praha: Portál.
- Fontana, D. Psychologie ve školní praxi. Praha: Portál, 2003.
- Nakonečný, M. (2000). Lidské emoce. Praha: Academia.
- Malá, E., Pavlovský, P. (2002). Psychiatrie. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2003). Úvod do Psychologie. Praha: Univerzita Karlova.

Pomocné zdroje

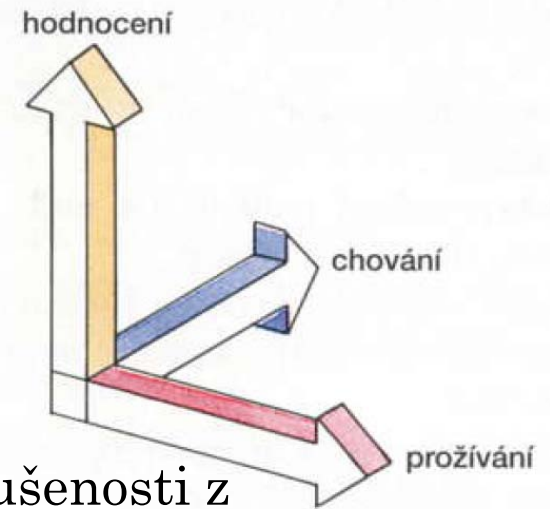
- HARTL, P.; HARTLOVÁ, H. (2000) Psychologický slovník. Praha: Portál.
- Internet (wikipedia apod.)

ZÁKLADNÍ OSNOVA

- Předmět a vývoj psychologie
- Přehled směrů v psychologii (historie+dnes)
- Psychologické metody
- Biologické základy psychiky
- Vědomí a pozornost
- Vnímání
- Paměť
- Učení
- Myšlení, řeč
- Představy a tvořivost
- Emoce, motivace
- Osobnost
- Schopnosti, inteligence
- Stres a jeho zvládání

CO JE PSYCHOLOGIE

- Původně: „nauka o duši“
- věda o prožívání, chování a reflektované zkušenosti z obojího
- vědecké studium chování a duševních procesů
- Cíl: systematický popis a vysvětlení lidské psychiky
- Prožívání (→ fenomenologická a klinická psychologie)
- Chování (→ behaviorální psychologie)
- Hodnocení (→ kognitivní psychologie)

ZÁKLADNÍ POJMY

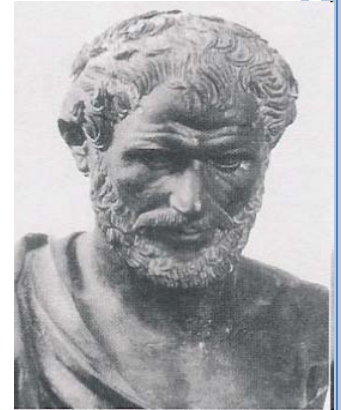
- psychika = duševno, duševní život; celek duševních jevů (procesů, stavů)
- vědomí = to, co člověk prožívá a uvědomování si tohoto prožívání
- nevědomí (podvědomí) = to, co si čl. neuvědomuje
- osobnost = **integrovaný duševní celek (jednota, struktura, kontinuita)**
- struktura osobnosti = dispozice, které podmiňují prožívání a chování → schopnosti, temperament, rysy, charakter

PŘEDMĚT PSYCHOLOGIE A JEHO VÝVOJ

POČÁTKY PSYCHOLOGIE

Antika

- Aristotelés („O duši“)
- První typologie - Hippokrates

Éra introspekce

Středověk - Tomáš Akvinský – katolické interpretace Aristotela

Novověk – větvení na národní psychologie

- F: Descartes – pojem „vědomí“, nadřazenost rozumu, poznávání
- N: Leibniz – základy hlubinné psychologie
- VB: Hume, Locke, Hobbes – empirismus - ověřitelná zkušenost
- Immanuel Kant (18/19.stol.) – oddělil psychologii od filosofie

POČÁTKY MODERNÍ PSYCHOLOGIE

Psychofyzika a asocianismus

- Asocianismus – 17. a 18. stol. rozkládání psychického dění na prvky; David Hartley, David Hume
- Gustav Theodor Fechner – *Základy psychofyziky* (1860) (Weber-Fechnerův zákon)

Éra experimentů

- **19. stol psychologie samostatnou disciplínou**
- **Wilhelm Wundt(1879) - první psychologická laboratoř**
- Herrmann Ebbinghaus –křivka zapomínání

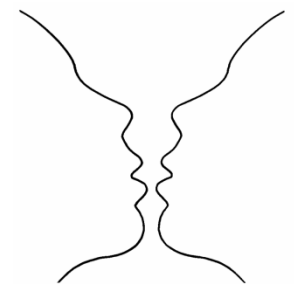
Počátky štěpení psychologie na mnoho směrů/škol

PŘEDMĚT PSYCHOLOGIE A JEHO VÝVOJ

MODERNÍ PSYCHOLOGIE

Kolem roku 1920 školy nahrazeny zásadními směry:

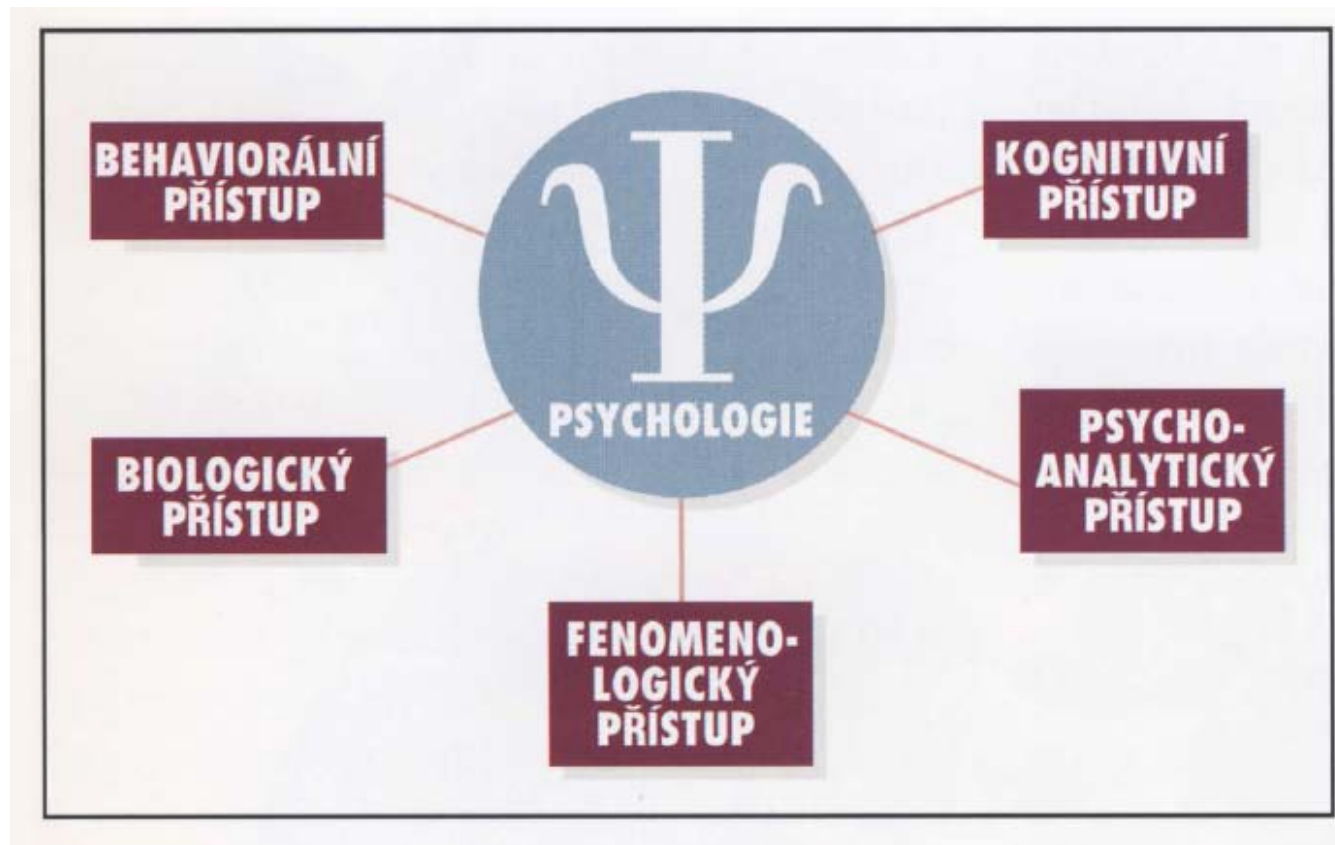
- **Behaviorismus**
- **Gestalt psychologie** („celostní“, „tvarová“)
- **Psychoanalýza**

Éra kognice
a osobnosti

MODERNÍ PSYCHOLOGICKÉ PŘÍSTUPY

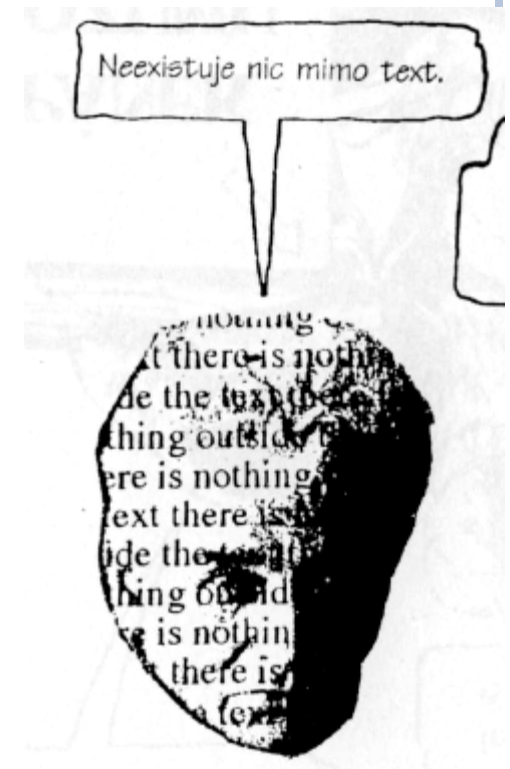
POSTMODERNÍ PSYCHOLOGIE

- **vědění je vždy limitované** naší pozicí ve světě, našimi zájmy a hodnotami – historický kontext, pozice v sociální struktuře
- **vědění vytváří „pravdu“ o jedinci či skupině, je spojeno s mocí**
- vědění má vždy **specifické dopady** (vrozenost vs. výchova)
- „psychické procesy“ nejsou oddělitelné od „procesů sociálních“
- cílem bádání je: porozumění lidskému jednání – zkoumáním **významů/interpretací**

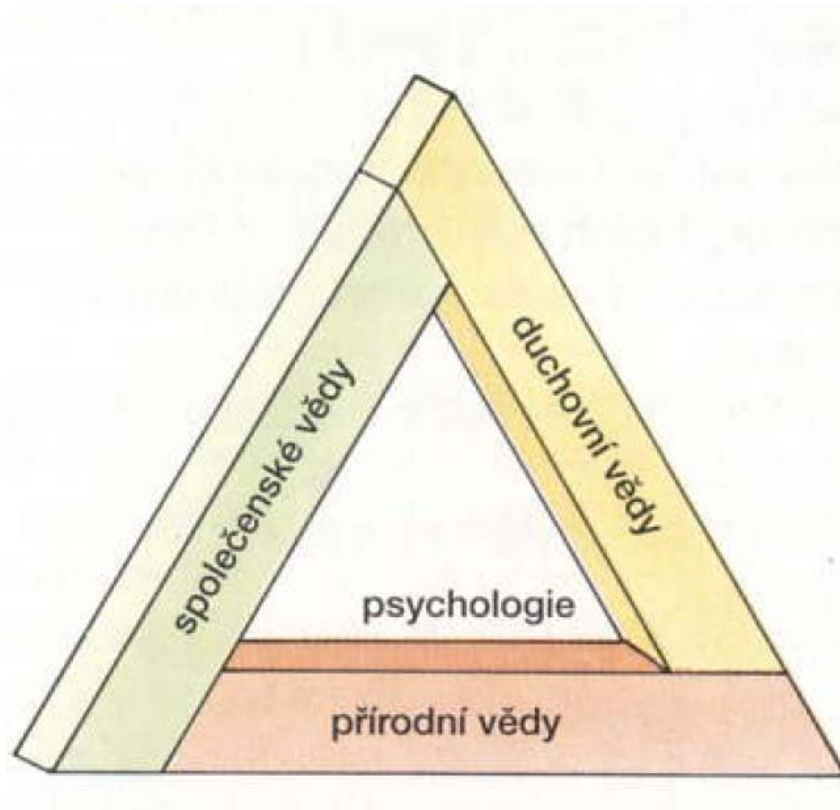
NĚKTERÉ SMĚRY POSTMODERNÍ PSYCHOLOGIE

- Sociální konstrukcionismus
- Diskurzivní analýza
- Foucaultovská diskurzivní analýza
- Diskurzivní psychologie Pottera a Edwardse
- Kritická psychologie
- Feministická psychologie
- Narativní psychologie

Éra „obratu k jazyku“

POSTAVENÍ PSYCHOLOGIE V SYSTÉMU VĚD

SYSTÉM PSYCHOLOGICKÝCH DISCIPLÍN

1. **základní (teoretické)** - popis a vysvětlení obecných psychologických jevů, jejich třídění, vzájemné vztahy mezi nimi
2. **speciální** - zaměřené na konkrétní obory lidské činnosti
3. **užité (aplikované)** – zejména aplikace obecné psychologie

The slide features a dark blue background with a decorative left side consisting of vertical stripes in various shades of blue and several overlapping circles of different sizes, also in shades of blue. The largest circle is positioned near the top left, with smaller circles below and to its right.

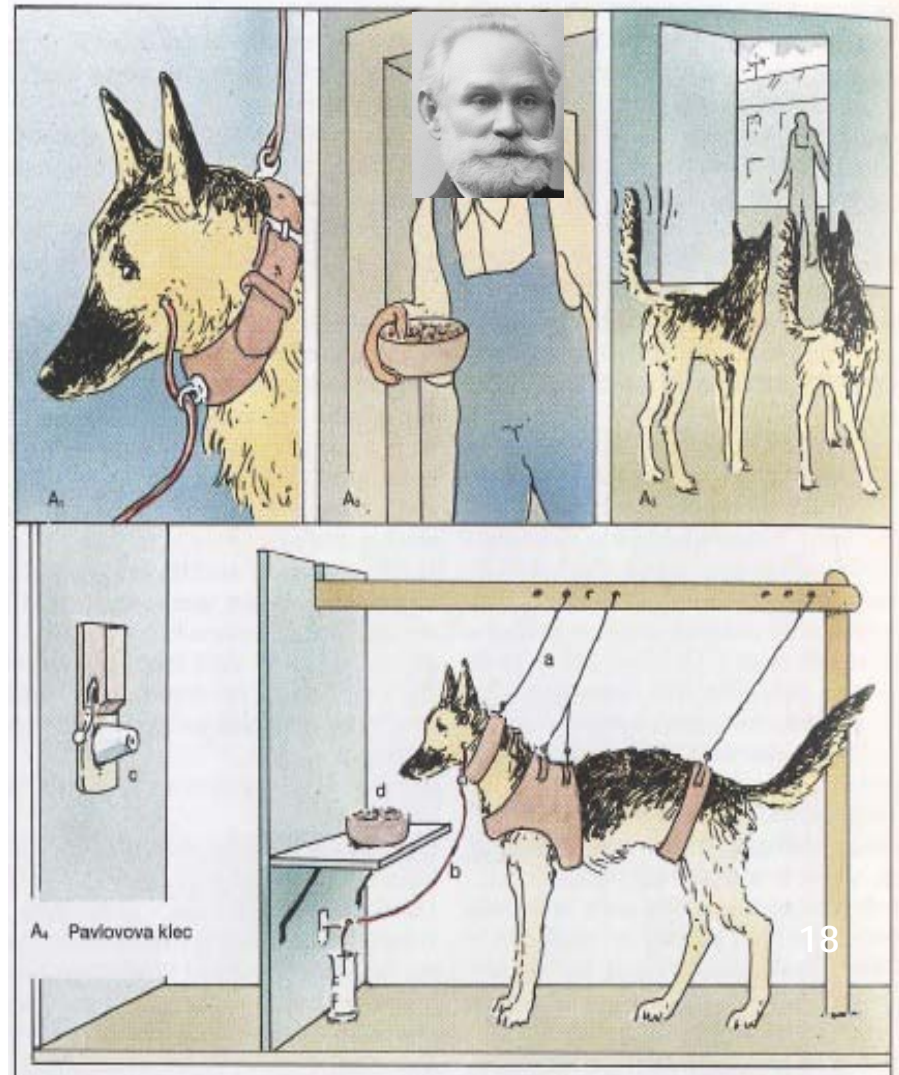
PSYCHOLOGICKÉ SMĚRY

17

REFLEXOLOGIE

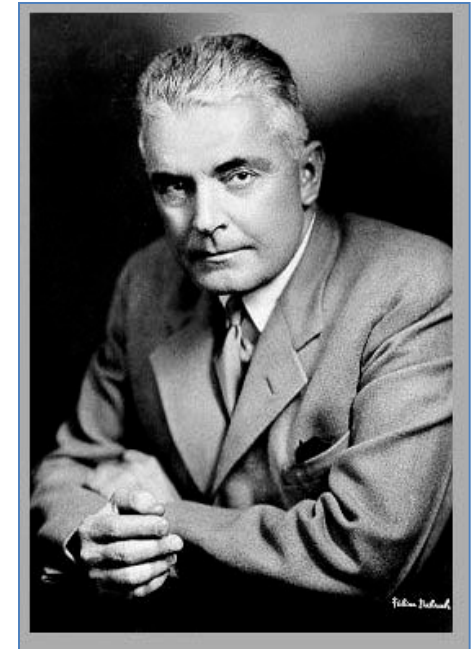
- Ivan Petrovič Pavlov (1849-1936)
- senzomotorické reakce na určité podněty – mohou být už vrozené *nepodmíněné reflexy*
- nebo je lze vytvořit opakováním činnosti *podmíněné reflexy*
- Reflexní oblouk – od podráždění k pohybu

(<http://www.simplypsychology.org/pavlov.html>)

BEHAVIORISMUS

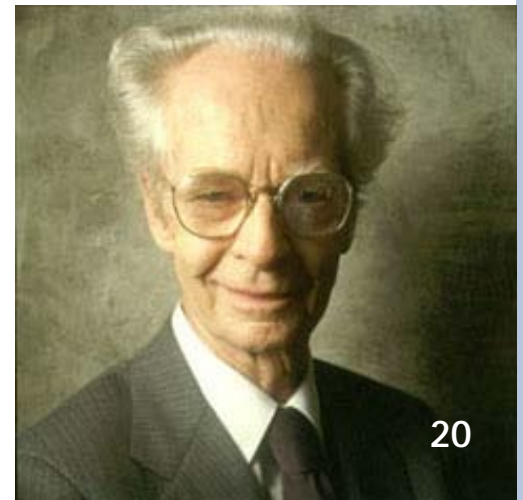
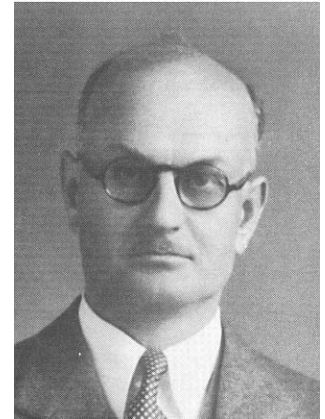
- **John Broadus WATSON** (1878-1958)
- S-R psychologie
- odmítání introspekce; metodou: pozorování a experiment

- 1913 „Psychologie z hlediska behavioristiky“
- „Dejte mi na výchovu tucet zdravých dětí a já vám zaručím, že z každého z nich vychováám specialistu, jakého náhodně zvolím ...“

- **trest x odměna → posilování, vyhasínání, generalizace, diferenciacce**

- učení = schopnost reagovat na podnět v důsledku předchozích zkušeností

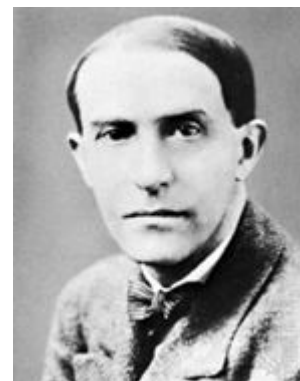
NEOBHAVIORISMUS

- S-O-R
- **Edward Chace TOLMAN** (1886-1959)
  - kognitivní mapa (vliv zkušeností)
  - latentní učení
- **Burrhus Frederic SKINNER** (1904-1990)
  - experiment
  - operantní podmiňování (pozitivní x negativní posílení reakcí na podnět)

GESTALTISTICKÁ PSYCHOLOGIE

- Max **WERTHEIMER** (1880-1943)
- Kurt **KOFFKA**
- Wolfgang **KÖHLER**

- **obecné zákonitosti vnímání** (skládání vjemů z podnětů)

- zkoumání uzpůsobení percepčního aparátu člověka

- „Celek je více než součet částí“

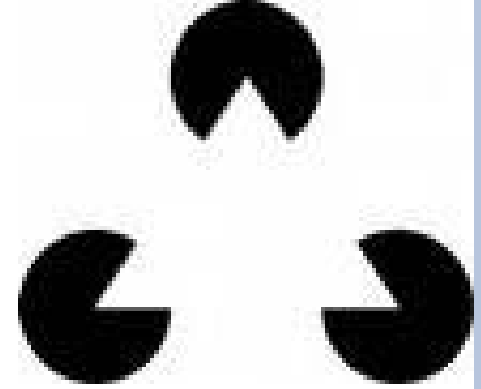

CELEK JE VÍC NEŽ JEN SOUČET ČÁSTÍ

Vnímání tvaru se děje podle těchto zákonů organizace:

- Vztah **figury a pozadí**
- Zákon **podobnosti**
- Zákon **blízkosti**
- Zákon **uzavřenosti**
- Zákon **hladkého průběhu**
- Zákon **dobrého tvaru**
- Zákon **zkušenosti**

ŘEŠENÍ VHLEDEM

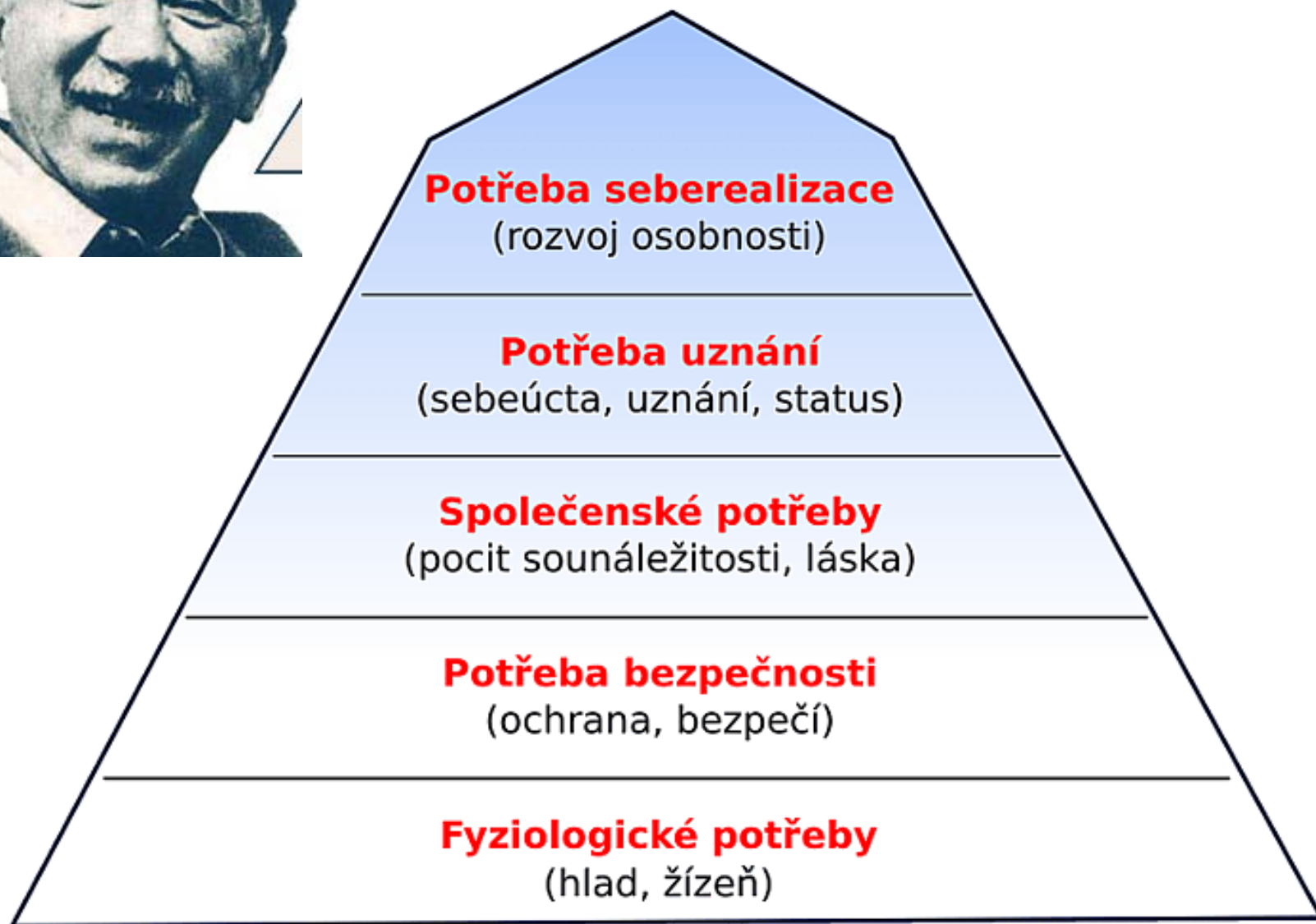

HUMANISTICKÁ PSYCHOLOGIE

- vznikla jako protipól redukce lidského na „společného se zvířaty“ (dnes sociobiologické teorie),
- behaviorismus považují za dehumanizující
- **základní lidská realita je kultura**, subjektivně vnímaná
- osobnost je „stávající se“, proměnlivá
- hledání smyslu života, **usilování o seberealizaci**, růst
- člověk je dobrý, k destrukci vede až **frustrace potřeb**
- Maslow, Rogers →

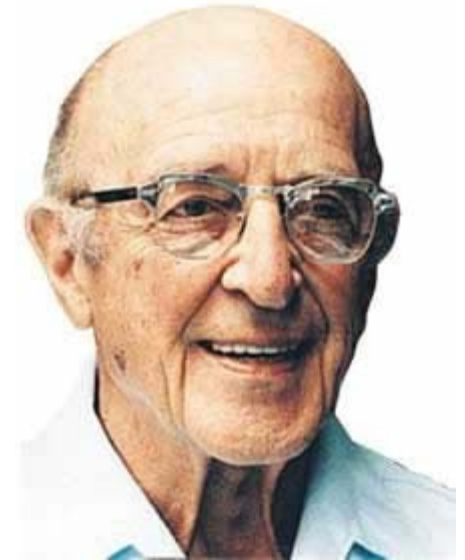

Abraham Harold MASLOW (1908 -1970)

Carl Ransom ROGERS (1902 – 1987)

- **Sebeaktualizace** – tendence uchovat a rozvíjet vlastní existenci
- Organismus – psychofyzický podklad prožívání, subjektivní realita → **JÁ** zaujímá postoj k prožitkům a subjektivní realitě
- Kongruence – soulad mezi prožíváním a jeho hodnocením
- **Sebepojetí** – vztah k sobě samému

PSYCHODYNAMICKÉ SMĚRY

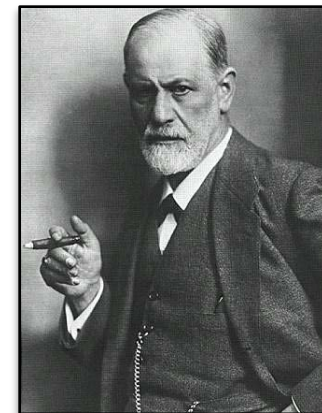
Sigmund Freud - klasická psychoanalytická teorie

Carl G. Jung - analytická psychologie

Alfred Adler - individuální psychologie

PSYCHODYNAMICKÉ SMĚRY

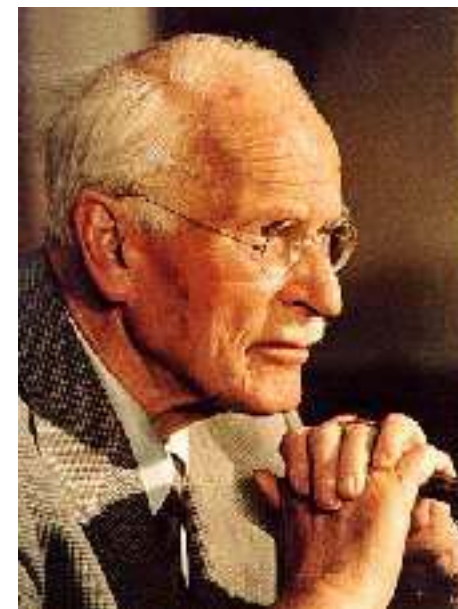
Sigmund Freud (1856-1939)

- Psychoanalýza: teorie i metoda
- Strukturální model psychiky
  - Superego(nadjá)-ideály, normy (nevědomé zákazy)
  - Id(ono)-biologické pudy, emoce
  - Já(ego)-regulující instance duševního života, vědomé myšlenky
- libido se dostává do konfliktu se společenskými, mravními, náboženskými normami a vědomé já je musí ovládnout a vytěsnit zpět do nevědomí
- Konflikt→vytěsnění→neuróza; nevědomý k.→sny, přerěknutí, chybné úkony
- **Obranné mechanismy**

PSYCHODYNAMICKÉ SMĚRY

Carl Gustav JUNG (1875-1961)

- analytická psychologie
- **kolektivní nevědomí** = kolektivní duševní obsahy - nepatří individuu, ale celému lidskému společenství či lidské rase obecně
- **archetypy** – základy symboliky, transkulturálně sdílené zkušenosti lidstva, projevují se v mýtech, fantaziích a snech – skládají se v kolektivní nevědomí

- vývoj není rozhodnut v dětství
- * socializace => 35-40 let => individuace

PSYCHODYNAMICKÉ SMĚRY

Alfred ADLER (1870-1937)

- individuální psychologie (holistický přístup)
- komplex méněcennosti (zážitek nedostatečnosti – vede ke kompenzaci v jiné oblasti)
- životní plán, styl – jak se jedinec zařazuje do společnosti

LOGOTERAPIE

VIKTOR FRANKL (1905-1997)

- Vůle ke smyslu – potřeba smyslu života
- logos = duchovno, smysl
- Sebetranscendence

- Hodnoty: tvůrčí, zážitkové, postojoivé

- Odpovědnost vzhledem ke konečnosti existence a jedinečnosti osudu (to co není v moci člověka x statečnost)